

”קומי שאי את הנער והחזיקי את ידך בו”

חסון נפשי ורוחני לילד

תשפ”ד | גליון 21

וְיִרְאֵהְךָ

ביתו לשמור דרך ה', לעשות צדקה [גמילות חסד, ביקור חולים, הכנסת אורחים (מדרש)] ומשפט - בדבר זה בלבד מוערכת גדלותו! מכאן אנו רק יכולים להתפעם נוכח המעלה הגדולה שרואה התורה הקדושה במושג הנקרא 'חינוך'. פלאי פלאים.

בפסוקים אלו מצאנו ארבע נקודות חשובות שמהוות יסודות איתנים בבנין החינוך:

הבעת אהבה - מהכתוב 'פי ידעתיו', ולפירוש רש"י כדלעיל - חיבבתי אותו.

תנאי הראשון בדרך להנחלת דת תורה מורשה, וכדי שנצליח לקבע בלבבות הצעירים את ערכי המידות, הישר והצדק, מוטל עלינו כהורים להביע את 'אהבתנו' לצאצאינו - בדרכים שונות.

[ובתוספת נופך דרש דרש ידיד נפשי הרה"ח רבי נפתלי אהרן וקשטיין שליט"א בעל ה'מגדל נאה' וכדלהלן: הקב"ה חפץ ללמד את אברהם אבינו 'אי-זה הדרך ישכן אור' בחינוך הצאצאים - ולכן הוא ית' מביע כעת חביבות מיוחדת כלפי אברהם, כדי להורות - כזה ראה וחנך, רק כך בדרך זו של אהבה, תצליח לצוות את בנך וביתך אחר כך ושמרו דרך ה'. ובהמשך אף מרמז הפסוק: "למען ה'בי"א (בגימטריא האהב"ה) ה' על אברהם את אשר דבר עלינו..."

ו'דבר-פי-תקם-תן' (קהלת י, יא).

והנה אין ספק שכל אחד בלבבו פנימה רוחש אהבה לילדיו עד מאוד, אולם המציאות הטבעית הזאת שהיא כה מובנת לנו, לא תמיד היא נהירה בעיני ילדינו, וזאת מכמה סיבות:

- טרדות הזמן מכניסות אותנו ל'מערבולת', ולכן איננו פנויים להביע את אהבתנו לצאצאינו.
- לעתים האופי (character) של ההורה, הנו של גישה עניינית-מעשית (a practical approach) ולא רגשית.
- אנו מפגינים רגשות אך לא תמיד היא 'נאמרת' בשפתו של הילד (ויש בענין זה אריכות, ובעז"ה עוד חזון למועד).
- הילד מדמה שמאחר ובזמן מן הזמנים נקטו ההורים כלפיו יד קשה כדי לרסנו, או להעמידו על מקומו, על כן הוא משוכנע שאין הם מחבבים אותו כלל.

לכן חשוב ביותר להתאמץ ולמצוא פנאי ופניות הנפש, כדי להביע את אהבתנו לכל אחד מילדינו. ולהבהיר לו בדרכו ולפי רמתו שבאמת אנו מחבבים אותו, מכירים בו, ומעריכים אותו, וזאת ללא קשר לשום דבר 'אהבה שאינה תלויה בדבר' (אבות ה, טז). דבר זה נותן כוח וחיות לילד וגורם לקשר עמוק וחזק להיווצר בין ההורה לילדו. נאמץ דרך חיובית זו המהווה חיסון נפשי ורוחני עצום לילד, וביחוד בדורותינו אלה המאתגרים למדי.

חינוך הילדים בדרך ה', יסוד גדול הוא ביהדות. ועוד בטרם נולד לאבינו אברהם בנו המיוחל הממשיך את דרכו של אביו איתן אדונינו, הקב"ה מייחס לו לאברהם חשיבות גדולה וחביבות על שהוא מחנך את בניו ואת ביתו אחריו לשמור דרך ה', לעשות צדקה ומשפט.

הבה ונעיין בפסוקים הללו המספרים בענין (בפרק יח, פסוקים יז-ט), ובביאורם על-פי פירוש רש"י הקדוש.

וה' אָמַר, הַמְכֶסֶה אֶנִּי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה?

אומר הקב"ה: אני מתעתד לעשות דבר גדול בעולמי - הולך אני להפוך את ערי הככר מחמת רשעותם הגדולה, וכי אסתיר דבר זה מאברהם - שנתתי לו את הארץ הזאת שבחלקה שוכנות הערים הללו, ומלבד זאת קראתי את שמו אברהם על שם היותו "אב המון גוים" (בראשית יז, ד), כיצד אעניש את הבנים מבלי שאספר על כך לאב שהוא אוהבי?

וְאַבְרָהָם הָיוּ יְהִיָּה לְגוֹי גָדוֹל וְעַצוֹם וְנִבְרָכוּ בּוֹ כָּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ.

מדרש אגדה: הואיל והזכיר את שמו - בְּרָכוּ, שנאמר (משלי י, ז) "יָכַר צְדִיק לְבָרְכָהּ".

ופשוטו: וכי ממנו אני מעלים? הוא הרי חביב לפני כל כך, עד שנמצא ראוי להיות לגוי גדול ולהתברך בו כל גויי הארץ.

ומהי מעלתו של אברהם?

כִּי יָדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יֵצִיָּה אֶת בְּנָיו וְאֵת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דֶרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט,

שהרי אני מחבבו [ידעתיו = אהבתיו - "שהמחבב את האדם מקרבו אצלו ויודעו ומכירו"] על שהוא מצווה את בניו ואת בני ביתו העתידים לבוא, שישמרו דרך ה' - לעשות צדקה ומשפט...

לְמַעַן הָבִיָּא ה' עַל אַבְרָהָם אֶת אֲשֶׁר דָּבַר עָלָיו.

וכך הוא מצווה לבניו: שְׁמְרוּ דֶרֶךְ ה' לעשות צדקה ומשפט כדי שבזכות זאת יביא ה' עלי את מה שהבטיח לי.

לכן, אומר הקב"ה, חביב עלי אברהם, וא"כ היאך אכסה ממנו את שאני הולך לעשות?

נתבונן, אבינו הראשון אברהם העברי, שבכוחות עצמו מגלה את בוראו, עומד בודד בעבר השני של בני העולם כולם, מתבדל - במסירות נפש כפשוטה - מהמון העם עובדי האלילים. מקדיש את כל חייו כדי לפרסם את שם ה' לכל באי עולם, לאורך ימי חייו עובר נסיונות קשים ועומד בהם בגבורה... אולם חביבותו בעיני השי"ת - חינוך צאצאיו ובני

תחזינה את שומעי לקחך מזדהים ומפתחים קשר עם הנושא. הם יתגייסו במלוא המרץ להוצאת הרעיון לאור, וכתוצאה יעסקו בפועל בביצוע המשימות בהתלהבות יתרה.

ולענייננו, כשהצעיר רואה שגם אנו נוטלים חלק פעיל במשימות החינוך שאנו דורשים ותובעים מהם, מקיימים בחיות את שאנו דורשים מהם, הרי שהדבר מהווה מנוע רב עוצמה להצליח בתפקידינו כהורים וכמורים.

ועם הרעיון זה נעבור לסעיף הבא...

אמת וכנות, קיום הבטחות - כמרומו בפסוק: 'למען הָבִיא ה' על אֲבְרָהָם אֶת אֲשֶׁר דָּבַר עָלָיו'.

חז"ל הקדושים למדונו בגמרא (סוכה מו:): **לא לימא איניש לינוקא דיהיבנא לך מידי ולא יהיב ליה משום דאתי לאגמוניה שיקרא** [לא יאמר אדם לתינוק שיתן לו דבר ולא נותן לו, משום שיבוא ללמוד לשקר] שנאמר (ירמיהו ט, ד) **'למדו לשונם דבר שקר'**.

הדיבור הישיר, האמתי והכנה - רוכש את אימונו של הילד. אמ"ת מורכבת מאותיות א-מ-ת ראשיתן, אמצעיתן וסופן של אותיות הקודש א"ב, וכמובא שזה רומז לצורך של מידת האמת, שתלווה אותנו מהתחלה דרך האמצע עד לסוף.

נערים רבים שהסתבכו לייע בדרכי החיים, טענו שדבר זה העיקר עליהם מאוד וזעזע את עולמם הפנימי... כאשר צפו בחוסר-עקביות (inconsistency) אצל אותם המופקדים עליהם, כלומר: "מאתנו הוא דורש ליטול קיסם מבין שינינו, ואילו הוא עצמו לא נטל את הקורה שבין עינינו" (עפ"י ב"ב טו:).

כללו של דבר, התנאי להנחלת ערכי התורה, המידות ויראת שמים - שה'אמת' הצרופה תהיה נר לרגלנו!

*

יסודות אלה חשובים הם ביותר בבואנו לעסוק בחינוך צעירי הצאן, ובזכותם נזכה שאבינו שבשמים יעיד גם על כל אחד מאתנו - 'אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחרינו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט'.

. השגחה והבנה - מהכתוב 'פי דעתנו' - ולדעת הרמב"ן, וכלשונו: '...ישים אליו לבו לדעת אותו בפרט, להיות שמירתו דבקה בו תמיד'.

בסעיף זה נתייחס לשני הֶבְטָים, שאליבא דאמת - חד הם:

- 1. כלל גדול בחינוך הצאצאים - הערנות של ההורים, ושימת עין השגחתם על ילדם.** על ההורים לפקח ולשאול שאלות נחוצות כמו - 'עם מי הוא מתחבר?', 'מה מעשיו?', 'איך הלימוד מתנהל?' - נזכור, כי 'פקיחת עין מונעת אסון!', כל זאת בלי לשדר לחץ ונערזות.
- 2. מה יעזור באם נדבר אליו מה'מקום' שלנו, ובישפה' שלנו? תועלת רבה נראה בעבודת החינוך כאשר נשתדל ל"היכנס לנעליו", להבין ולהכיר את הצעיר באשר הוא שם, להתעניין בענייניו, גם אם בעינינו זה נראה קטנוני וטפשי, ולשוחח עמו ב'שפה' שלו.**

. דוגמא אישית - נלמד מהתיבות: 'למען אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בְּנָיו וְאֶת בָּיתוֹ - אַחֲרָיו'.

גם אם נדבר, נטיף, ננסה לשדל ולפתות... כל אלו לא ישיגו מטרתם בחינוך הילד, כפי שמועילה הדוגמא האישית, וכפי שפירש רבנו ה'חתם סופר' זי"ע את הפסוק: '...וְהִנְגַּלְתָּ - לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם' (דברים כט, כח) שמהתנהגותנו הגלויה וממעשינו הטובים והמשובחים הנעשים בגלוי, מהם יוכלו הילדים ללמוד וכן בעז"ה לחקות.

ובזה גם באה לידי ביטוי 'מנהיגות' אמת של ההורה או המחנך, שהלא זו דרכו של מנהיג נערץ, הוא קורא למונהגים שלו - 'אחריי!', 'ויחד' הוא מוביל אותם להסתער על המטרה. ובה הוא נבדל מ'בוסי' או 'מפקד' הנעדר מסגולת המנהיגות, שהוא - דרכו להנחית פקודות, לפזר הוראות... ואחר כך הוא עומד ומתפלא - "היכן רוח ההתנדבות?", "מדוע אינני מוצא בקרב פקודיי התמסרות ראויה לשמה למשימות החשובות?".

ובכן התשובה היא פשוטה, אם תחלק הוראות, במקרה הטוב יבצעו האנשים את משימותיהם ביובש, במינימום, אולם באם תנהג כדרך ה'מנהיג' - תבעיר בהם 'אש' ולמול עיניהם יראו כיצד הנך נוטל חלק ושותפות בעניין, עיניך

'נלחמים על הבית' | הבית היהודי כאי של יציבות ורוגע בתוככי סערת המלחמה

האזינו לשלוחת החירום של 'קו עולמות' להורים וילדים

מפי יו"ר מכון 'עולמות' המחנך הרב דוד רוזנברג מאמן ילדים ונוער, מנחה סדנאות לילדים לכישורי חיים ולמידות טובות, ומסייע בהתמודדות מול מצבי חרדה

08.61.61.682

מוגש כשירות לציבור ע"י מכון 'עולמות' - הכשרת צאצאינו לחיים | 0527624095 | machonolamot@gmail.com

זכות הפצת הגליון תעמוד עבור

ר' אביאל מנחם בן מלכה נ"ו

שיצליח במשימתו יחד עם כל המחרפים נפשם, העומדים על המשמר להגן בגופם על אחב"י יושבי ארה"ק מיד צר ומצוק. יעזור השי"ת ויזכה לשוב הביתה לחיים טובים ולשלום עם כל ישראל אחינו, ונאמר אמן.

אחינו בל בית ישראל. הנתונים בצרה ובשביה. העומדים בין פים ובין פיבשה. המקום ירחם עליהם ויוציאם מצרה לרוחה. ומאפלה לאורה. ומשעבוד לגאולה. השתא בעגלא ובזמן קרוב, ונאמר אמן.